

Škofijska klasična gimnazija
Štula 23
1210 Šentvid

Josip Jurčič
Sosedov sin

Avtor

Josip Jurčič se je rodil 4. marca 1844 na Muljavi pri Krki. Njegov oče je bil Marko in je bil stiški kočijaž, ki se je priženil in imel tam žganjarno in branjarijo. In s tem so si pomagali do komaj zadostnega kosa kruha. Mladi Jurčič bi torej ne šel v šole, če ne bi imel čudovitega deda, ki je otroku pripovedoval domače vaške zgodbe in razgibal dečkovo domišljijo ter mu vlil željo po odkrivanju sveta.

Osnovno šolo je obiskoval na Krki, prvo leto se ni naučil niti brati, zato e vse leto ostal doma. Brati ga je potem naučila starejša sestra Marija in na Krko se je vrnil po enem letu, ter OŠ končal z zelo lepim uspehom.

Leta 1855 je oče odpeljal 11-letnega sina k teti v Ljubljano; najprej je obiskoval dve leti normalko, nato pa osemletno gimnazijo in bival od tretjega do končanega sedmega razreda v škofijskem zavodu Alojzijevišču, kamor so ga kot brezplačnega gojenca sprejeli po priporočilu domačega (krškega) župnika in kot odličnega učenca. V osmem razredu gimnazije se je že preživljal sam, in sicer s pisateljevanjem. In njegovo prvo leposlovno delo je bilo objavljeno v Slovenskem glasniku leta 1861.

V sedmem razredu je zasnoval zgodovinsko povest Jurij Kozjak, slovenski janičar, ki je bila prevedena v petdeset tujih jezikov.

Med počitnicami pred osmo gimnazijo je Jurčič pogosto obiskal graščinsko knjižnico in tam poučeval graščakovo hčer Johanno Ottovo slovenščino in se vanjo zaljubil. Ljubezen je bila obojestranska, vendar, ker je bila ona Nemka, sta ostala trdna prijatelja. O njej je mislil tudi, ko je ustvarjal lik Manice v Desetem bratu. V letu 1865 se je osebno seznanil z Levstikom s katerim sta ostala prijatelja in sodelavca do Jurčičeve smrti.

Po maturi je leta 1865 Jurčič odšel študirat na Dunaj. Vpisal se je na filozofsko fakulteto, kjer je tri semestre poslušal predavanja iz slavistike in klasičnih jezikov. Vendar je žal zaradi gmotnih razmer študij leta 1867 opustil. Stanoval je v vlažnih luknjah, kjer je stradal in prezebal. Leto kasneje je Jurčič ostal brez vseh sredstev za preživetje in je zapustil Dunaj. Spomladi istega leta je bil povabljen k sodelovanju Slovenskega naroda v Mariboru, kjer je dve leti ostal kot časnikar. V Mariboru se je zaljubil v učiteljico Marijo Schwentener, ki je bila hčer nekega gostilničarja iz Bleiweisovega kroga. Jurčič se je hotel z njo poročiti vendar je njen oče, ki mu to ni ugajalo pretrgal njuno vez.

Ker je leta 1870 po pokojni teti podedoval nekaj denarja, se je vrnil na Dunaj, da bi nadaljeval študij. Študija ni dokončal, zato pa je pomagal Stritarju pri urejanju Zvona. Kasneje se je odpravil na Hrvaško, kjer je prvo polovico leta 1871 urejal jugoslovanski časopis. Po nenadni smrti glavnega urednika Slovenskega naroda Antona Tomšiča, je Jurčič prevzel uredništvo in ga urejal do smrti.

Tako mu je ostalo vse manj časa za leposlovje in napisal je precej kratke proze. Ob Levstiku pa je postal ena vodilnih osebnosti v slovenskem prostoru.

Jeseni 1879 si je nakopal vnetje rebrne mreže. Zdravje mu je vedno bolj pešalo, dobil je tuberkulozo. Odšel je v gorico v bolnico, da bi okrevl. Decembra se je znova prehladil on bolezen se je stopnjevala. Aprila 1881 je legel in 3. maja je umrl, star komaj sedemintrideset let. Pokopali so pri sv. Krištofu, kasneje pa so njegov grob prenesli na Navje v Ljubljano.

Njegova dela in sodobniki

Dela:

- Rokovnjači
- Domen
- Deseti brat
- Jurij Kozjak, slovenski janičar
- Sosedov sin
- Lepa Vida
- Kozlovska sodba v Višnji gori
- Tugomer
- Spomini na deda in druge zgodbe
- Zbrano delo
- Doktor Zober
- In drugi

Sodobniki:

- Fran levstik
- Josip Stritar
- Fran Levec
- Anton Tomšič
- Janko Kersnik

Obnova dela

Zgodba se začne, ko Anton Smrekar, najbogatejši kmet odhaja s kočijo na semenj. S sabo povabi tudi edino hčer Franico, ki pa rajši odide peš.

Na poti sreča sosedovega Štefana, s katerim sta bil že kot otroka dobra prijatelja, vendar sedaj govorita šele po zelo dolgem času. Skupaj hodita po semenju, ko pa vidi Štefan svojega očeta, ki so ga pretepli, ker je goljufal z denarjem, naenkrat izgine.

Po tistem semenju se Franica in Štefan pogosteje srečujeta. Štefan večkrat pride pod njeno okno in se tam pogovarjata. Kmalu to opazi nek Štefanov prijatelj, ki mu obljubi da ne bo nikomur povedal. Seveda pa raztrobi vsem ostalim in tako se vse zve po vasi. Neka beračica to novico prinese tudi v Smrekarjevo hišo k Smrekarici, ki ji seveda ne verjame, sploh potem, ko ji Franica zanika pa sploh misli, da je bila to le vsakodnevna čenča.

Nekega dne ko se Smrekar zopet odpravlja trgovat z žiti, in ker je njegov hlapec zbolel vzame s sabo Štefana, ki mu je takoj pripravljen pomagati. Ko vse dobro prodana, se ustavita v neki krčmi. Ko sta oba že precej spila in ko se je Smrekarju že poznalo, pa je Štefana začel spraševati kateri je pravi za Franico. Takrat mu je Štefan priznal, da bi on bil za njo, saj je pošten in delovnih navad, ter da jo ljubi in ona njega. To je bila napaka. Takrat se je Smrekar tako razjezil, da bi bil zmožen Štefana pretepti, toda ga je le nagnal in še na veliko plačeval pijačo. Tako je bil jezen, da se sploh ni mogel opiti, kljub temu, da se je hotel.

Ko je prišel domov je hotel Franico pošteno pokarati, vendar mu je to preprečila njegova žena. Naslednji dan ji je stike s Štefanom povsem prepovedal. Preselila sta jo iz sobe in jo vedno čuvala, da se zaljubljenca le ne bi mogla srečati. Od tistega časa je Franica postala zelo otožna, žalostna in brezsrčna. Mami se je zelo smilila in veliko je prejkala zanjo. Oče pa je domneval, da je tako, ker nima moža. Odločil se je da jo bo oženil s Pogreznikovim Petrom, ki jo je prav tako snubil. To Franici nikakor ni bilo po godu, saj ga ni marala.

Ko so jo spraševali za privolitev je bila tiho. In do poroke ostala samo tiho, spregovorila je le tisto kar je bilo najnujnejše. Ko je napočil dan poroke, in ko so se že pred cerkvijo zbirali je Franica odšla s prizorišča, ko je zagledala duhovnika. Žene in njene prijateljice so odhitele za njo vendar so bile prepozne, izginila je in nikjer je ni bilo več. Smrekar je bil zelo besen, ker je to naredila, saj se je osramotil pred celo faro. V glavi si je delal načrte kako se bo hčeri maščeval. Vendar je ni bilo doma, ni je bilo pri nobenem sorodniku, kjer so jo drugi vaščani iskali. Je ni bilo prvi dan, ne drugi, niti tretji. Oče je poleg mame, ki je pretočila morje solz postal prav tako žalosten in otožen, ni jedel in ne spal.

Ko je prišla na dan novica, da je njihova Franica pri ženici, pri kateri je stanovala že davno tega, ko je hodila še v šolo. Oče je postal spet besen, celo še bolj kot na dan poroke.

Takrat je bilo v hiši, kot nobeno leto poprej, oče in mati sta se sprla in mati je sama šla iskat svojo hčer.

Na koncu sta do nje prišla oba. Franico pa sta našla v postelji zelo bolno. Zbolela je zaradi prevelike žalosti in dobila zlo nevarno vročično bolezen. Vsi so bdeli nad njo, prišel je tudi Štefan. Trepotali so za njeno življenje in molili bolj kot kdajkoli. Sreča jim je bila naklonjena in ozdravela je.

Oče se je pobotal s Štefanom. In velika ljubezen se je izpolnila. Franica se je poročila z njim in kmalu sta dobila sina. Po njeni boleznih se je vse v hiši spremenilo in živeli so dokler niso umrli.

Osebe

Franica Smrekar je okrog dvajset let stara mladenka, ki je lepega videza. Zelo komunikativna in z njo se da pogovarjati o vsaki stvari. Veliko fantov jo snubi, toda nihče ji ni po volji. Je zelo poslušna, saj starše uboga. Ima tudi delavne navade, čeprav jih ne potrebuje.

Anton Smrekar je bogat kmet, ki dobro trguje z žitom, ki ga pridelal. Je zelo oster in gospodarski, vse hoče imeti pod nadzorom in ne mara, da ljudje za njim kažejo s prstom za njim. Zato se hoče vsaki napaki, ki jo storijo drugi okrog njega in ki sramoti njega, maščevati. Svojo hčer Franico ima zelo rad in hoče jo naužiti življenja s trdo roko. Vendar, ko se le tej karkoli zgodi postane zelo krhek, občutljiv in žalosten, celo tako da mu njegovo ostrino in strogost prekrijejo solze.

Smrekarica je Francina mama, ki hoče svoji hčeri pomagati z nasveti in jo skuša potolažiti, vendar ji to le redko uspe. Ko je njena hčer v stiski se ji zelo smili in zanjo pretoči veliko solza. Velikokrat hoče, da bi bilo po njenem, čeprav ve, da vedno ne bi bilo dobro, vendar jo mož utiša in obvelja njegova.

Štefan Brašnar je mladenič dvaindvajsetih let, ki je podedoval kmetijo in jo sedaj sam uspešno vodi. Je delaven, pošten in postaven mož, ki zelo ljubi Franico. Zanj bi dal in naredil vse. Bil je prepričan, da se lahko iz zadolženosti in bede, ki mu jo je zapustil oče dvigne in spet normalno zaživi in postane uspešen kmet.

Sosed Brašnar je Štefanov oče, ki je postal odvetnik in je v tem poklicu zelo dober. Je precej moder, s čimer se tudi sam hvali. Prelisičiti zn vsakega sodnika in dobro zagovarja svoje stranke. Celotako, da jih popolnoma reši rešetak in kazni. Do denarja pa velikokrat pride z goljufijo, zato jih velikokrat dobi. Vse zapravi za pijančevanje. Zadolžil se je celo s posestvom, ki ga je moral predati sinu.

O delu

Sosedov sin je prva realistična povest, ki jo je Josip Jurčič začel pisati, po Levstikovem predlogu. Napisal jo je leta 1868, po delčkih in bila je izdana v knjigi Mladika. Napisana je v tridesetih poglavjih. V vsakem sta podrobno opisana oznaka oseb in dogajanje.

V povesti je uporabljenih veliko arhaizmov, ki so značilni za ta čas.

Npr.:

- kamižola = kratek moški suknjič
- irhaste hlače = hlače iz kože gamsov, jelenov ali srnjakov
- in druge

Teme:

- Trdno kmečko in sodobno življenje na vasi
- Bogastvo, ki je pravično zaslužen in zapravljivost ter beda zaradi zapravljivosti.

Motivi:

- Semenj,
- Pijančevanje,
- Izbiranje ženina
- Prisilna poroka
- Pobeg
- Bolezen in z njo strah
- Boj za življenje

Moje mnenje

Moram priznati, da mi je povest zelo všeč, sem jo kar požirala, tako je zanimiva. Ko sem jo našla v knjižnici, sem si kar oddahnila, ko sem videla, da ni tako debela. Mislila sem, joj spet bom morala brati nekaj dolgočasnega, pa še tista slovenščina čudna bo notri. Toda izkazalo se je drugače. Knjiga je polna zanimivih prizorov, ki so napeti in te vodijo vse dokler te lahko. Tudi jezik je umetniško zapisan in sploh ni veliko stare slovenščine.

Presenetilo me je da je srečen konec, saj je delo realistično. Ves čas sem imela v mislih, da bo Franica umrla, ker jo ta pač realistično delo in smo takšnih koncev že nekako vajeni. Vendar na moje presenečenje je umrla in vse skupaj se je končalo srečno.